§

tel:
e'mail:

dnia **27 marca** 2025 r.

Senat
Rzeczypospolitej Polskiej
Komisja Petycji
Warszawa

P11-41/24

PISMO PETYTORA

W związku z kontynuacją prac nad petycją w sprawie wyżej oznaczonej – niniejszym uprzejmie przekazuję ujednolicony tekst proponowanej przeze mnie zmiany w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 906) - poprzez uzupełnienie **art. 8** tej ustawy o **ust. 5** - o poniższej treści:

5. Pozostałemu przy życiu małżonkowi osoby uprawnionej, o jakiej mowa w ust. 1 przysługuje 20 % świadczenia i pomocy, pod warunkiem, że złoży w tej sprawie wniosek, jak też wykaże, że:

1/ spełnia warunki, o jakich mowa w art. 70 ust. 1-3 ustawy o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2023 r., poz. 1251),

2/ nie zachodzą względem niego negatywne przesłanki, o jakich mowa w art. 4 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (t.j. Dz.U. 2024 r., poz. 906),

3/ pozostawał w związku małżeńskim ze swoim współmałżonkiem w okresie prowadzenia przez niego działalności antykomunistycznej lub doznawania represji - aż do jego śmierci

Jak już wskazałem w piśmie z dnia 20 marca br. - kwota 20%, odpowiada obecnie **375,78 zł** i jest niewątpliwie do przyjęcia, będąc na poziomie kwot przyznawanych aktualnie innym grupom, które dziedziczą uprawnienie po osobie zmarłej (m.in. kombatantom) i nie budziła by już ona kontrowersji.

Z poważaniem

do wiadomości:

1/ Urząd do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych
BD1.053.13.2024.1.K0752 28.6.24
info@kombatanci.gov.pl

2/ Minister Finansów
FS4.056.2.2024
kancelaria@mf.gov.pl

3/ Minister Rodziny
Pracy i Polityki Społecznej
DUS-II.408.21.2024.BB
info@mrpips.gov.pl

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, /elektron. znacznik czasu/
DUS-II.055.17.2025.BB

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z Pana petycją w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany art. 8 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, w celu dodania ust. 5. dotyczącego świadczenia pieniężnego dla małżonka zmarłej osoby uprawnionej, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Na podstawie art. 19 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.[1] Rzeczpospolita Polska specjalną opieką otacza weteranów walk o niepodległość, zwłaszcza inwalidów wojennych.
Na podstawie art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

W literaturze przedmiotu przedstawiono, że „w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazano, że przyjęta zasada równości polega na tym, że wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących (wyrok TK z: 6.5.1998 r., K 37/97), W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zwrócono także uwagę na fakt, że równość oznacza także akceptację różnego traktowania przez prawo różnych podmiotów (adresatów norm prawnych), bo równe traktowanie przez prawo tych samych podmiotów pod pewnym względem oznacza z reguły różne traktowanie tych samych podmiotów pod innym względem (orzeczenie TK z 9.3.1988 r., U 7/87)"[2].

W obowiązującym stanie prawnym odrębnymi aktami prawnymi uregulowano katalogi zróżnicowanych uprawnień przysługujących zdefiniowanym grupom

[1] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. poz. 483)
[2] Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, red. prof. dr hab. Marek Safjan, dr hab. Leszek Bosek, Art. 32

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

społecznym legitymującym się działaniem na rzecz odzyskania niepodległości i suwerenności przez Państwo Polskie lub podlegającym zróżnicowanym formom represji w związku z działaniem systemów totalitarnych III Rzeszy i ZSRR w okresie II Wojny Światowej oraz aparatu państwa w okresie powojennym. Zróżnicowanie to dotyczy zarówno wysokości przysługujących świadczeń o charakterze pieniężnym i świadczeń o charakterze niepieniężnym, rzeczowym.

Przepisami ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego[3] uregulowano kwestię przysługującego kombatantom oraz osobom podlegającym różnym formom represji w okresie wojny i w okresie powojennym dodatku kombatanckiego w wysokości 348,22 zł, dodatku kompensacyjnego w wysokości 52,23 zł i ryczałtu energetycznego w wysokości 312,71 zł, zł. Łączna wysokość tych świadczeń wynosi 713,16 miesięcznie zł.

Wdowom/wdowcom pozostałym po osobach uprawnionych przysługuje prawo do: ryczałtu energetycznego w wysokości 312,71 zł i dodatku kompensacyjnego w wysokości 52,23 zł, tj. świadczeń pieniężnych w łącznej wysokości 364,94 zł.

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych[4] osobom uprawnionym przysługuje prawo do świadczenia pieniężnego w wysokości 348,22 zł, dodatku kompensacyjnego w wysokości 52,23 zł, ryczałtu energetycznego w wysokości 312,71 zł, Łączna kwota tych świadczeń wynosi 713,16zł.
Wdowom pozostałym po osobach uprawnionych przysługuje wyłącznie prawo do ryczałtu energetycznego w wysokości 312,71 zł.

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich[5] osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR przysługuje prawo do świadczenia pieniężnego za każdy pełny miesiąc trwania pracy, nie więcej jednak niż łącznie za 20 miesięcy obecnie jest to kwota od 17,46 do 348,22 zł.
Wdowom/wdowcom pozostałym po osobach uprawnionych nie przysługują uprawnienia do świadczeń pieniężnych.

[3] Dz. U. z 2022 r. poz. 2039
[4] Dz. U. z 2021 r. poz. 1774
[5] Dz. U. z 2021 r. poz. 1818

W złożonej petycji przedstawiona została kwestia przyznania wdowom/wdowcom pozostałym po działaczach opozycji antykomunistycznej lub osobach represjonowanych z powodów politycznych świadczenia pieniężnego stanowiącego 20% przyznawanego świadczenia pieniężnego osobom uprawnionym. Obecna wysokość świadczenia pieniężnego wynosi 1878,91 zł. Oznaczałoby to przyznanie wdowom/wdowcom pozostałym po osobach uprawnionych świadczenia pieniężnego w wysokości 375,78 zł.

Przyznanie wdowom/wdowcom pozostałym po działaczach opozycji antykomunistycznej lub osobach represjonowanych z powodów politycznych świadczenia pieniężnego stanowiącego 20% przyznawanego świadczenia pieniężnego osobom uprawnionym, tj. świadczenia pieniężnego w wysokości 375,78 zł. powodowało by, że ich świadczenie byłoby wyższe o:

- 27,56 zł od przysługującego kombatantom i osobom represjonowanym dodatku kombatanckiego w wysokości 348,22 zł,
- 27,56 zł od przysługującego żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych świadczenia pieniężnego w wysokości 348,22 zł.
- 27,56 zł od przysługującego osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich świadczenia pieniężnego w maksymalnej wysokości 348,22 zł. Przyjmując, że osoba uprawniona legitymuje się okresem 10-miesięcznym takiej pracy, to jest ona uprawniona do świadczenia pieniężnego w wysokości 174,60 zł, to różnica w tym przypadku stanowiłaby 201,18 zł.

W odniesieniu do świadczeń pieniężnych przysługujących wdowom/wdowcom pozostałym po osobach legitymujących się działaniem na rzecz odzyskania niepodległości i suwerenności Państwa Polskiego lub podleganiem represjom, przyznanie wdowom/wdowcom pozostałym po działaczach opozycji antykomunistycznej lub osobach represjonowanych z powodów politycznych świadczenia pieniężnego w wysokości 375,78 zł powodowałoby, że świadczenie to byłoby wyższe o 63,07 zł od wysokości świadczeń przyznanych wdowom pozostałym po żołnierzach zastępczej służy wojskowej przymusowo zatrudnianym. Wdowom/wdowcom pozostałym po osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR nie przysługują uprawnienia do świadczeń pieniężnych.

Przyznanie uprawnień do świadczenia pieniężnego, w wysokości 375,78 zł, wdowom/wdowcom po działaczach opozycji antykomunistycznej lub osobach represjonowanych z powodu politycznych powodowałoby, że osobom tym

przysługiwałoby świadczenie w wyższej wysokości od dodatku kombatanckiego przysługującego kombatantom oraz osobom represjonowanym w okresie wojny, jak przykładowo osobom, które przybywały w obozach koncentracyjnych lub na przymusowych zesłaniach lub deportacji w ZSRR, jak też świadczenia pieniężnego przysługującego przykładowo żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla kamiennego lub rud uranu, czy też osobom deportowanym do pracy przymusowej przez III Rzeszę lub ZSRR.

W świetle wskazanych regulacji prawnych należy zauważyć, że wdowom/wdowcom pozostałym po kombatantach oraz osobach podlegających różnym formom represji w okresie wojny i w okresie powojennym, żołnierzach zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym oraz osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR nie przysługuje prawo do całości ani też prawo do proporcjonalnej części zasadniczego świadczenia pieniężnego, którym jest odpowiednio dodatek kombatancki lub określone świadczenie pieniężne.

Prawo do tych zasadniczych świadczeń wynika ze spełnienia się przesłanki, którą jest legitymowanie się działaniem na rzecz niepodległości i suwerenności przez Państwo Polskie lub podleganie różnym formom represji w okresie wojny i w okresie powojennym stosowanych przez systemy totalitarne III Rzeszy i ZSRR i w okresie powojennym przez aparat państwa. Zasada spełnienia się przesłanki działania na rzecz niepodległości i suwerenności przez Państwo Polskie lub podlegania określonym represjom stosowanym przez aparat państwa zastosowana została także w przypadku działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanym z powodów politycznych. Daje ona prawo do świadczenia pieniężnego.

Przyznanie wdowom/wdowcom części świadczenia pieniężnego, które jest świadczeniem nie tylko o znaczeniu pieniężnym ale także pełni funkcję świadczenia honorowego, wyróżniającego daną grupę społeczną ze względu na poniesione trudy na rzec odzyskania niepodległości i suwerenności przez Państwo Polskie lub odniesione represje powodowałoby, że do świadczenia tego byłyby uprawnione osoby nie legitymujące się takimi przesłankami. Świadczenie to wdowom i wdowcom byłoby przyznawane wyłącznie z faktu pozostawania w związku małżeńskim.

Należy także podkreślić, że prawo do nabycia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych podlega określonej procedurze , w której uczestniczy Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych potwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na podstawie udokumentowanego wniosku osoby zainteresowanej. Decyzja ta może być wydana dopiero po stwierdzeniu przez Prezesa IPN, w drodze decyzji administracyjnej, że osoba ubiegająca się o przyznanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych:

- nie była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa, chyba że przedłoży dowody, że przed dniem 31 lipca 1990 r., bez wiedzy przełożonych, czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce i
- co do której w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie zachowały się dokumenty wytworzone przez nią lub przy jej udziale, w ramach czynności wykonywanych przez nią w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa albo po przedstawieniu dokumentu potwierdzającego nadanie Krzyża Wolności i Solidarności.

Przez dokumenty wytworzone przy udziale osoby przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa rozumie się także pomoce ewidencyjne, takie jak dzienniki rejestracyjne, inwentarze archiwalne, karty ewidencyjne i Zintegrowany System Kartotek Operacyjnych organów bezpieczeństwa państwa, jeżeli potwierdzają fakt rejestracji jej w charakterze tajnego informatora lub pomocnika organów bezpieczeństwa państwa.

Zatem procedura ta powinna być także stosowana do wdowy/wdowca, w przypadku którego miałoby nastąpić przyznanie prawa do świadczenia pieniężnego.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są obecnie prowadzone prace nad zmianą przepisów wymienionych ustaw, a zaproponowane w petycji rozwiązania wymagają szczegółowej oceny pod kątem ich spójności z konstytucyjną zasadą równości, rozwiązaniami obecnymi w prawie zabezpieczenia społecznego oraz funkcją świadczenia pieniężnego dla działaczy opozycji antykomunistycznej, która obejmuje w szczególności uhonorowanie indywidualnych, osobistych zasług uprawnionego związanych z aktywnością istotną dla najnowszych dziejów Polski.

Należy dodać, że w dniu 25 marca 2025 r. w Komisji Petycji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nastąpiło rozpatrzenie Pana petycji w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany art. 8 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z

powodów politycznych, w celu dodania ust. 5, dotyczącego świadczenia pieniężnego dla małżonka zmarłej osoby uprawnionej (P11-41/24). W rozpatrywanej petycji podniesiona została kwestia przyznania wdowom/wdowcom pozostałym po działaczach opozycji antykomunistycznej lub osobach represjonowanych z powodów politycznych świadczenia pieniężnego stanowiącego 50% przyznawanego świadczenia pieniężnego osobom uprawnionym. W przedmiotowej sprawie Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przedstawił stanowisko Komisji Petycji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

Do wskazanej Komisji złożył Pan kolejną petycję, w której została podniesiona kwestia przyznania wdowom/wdowcom pozostałym po działaczach opozycji antykomunistycznej lub osobach represjonowanych z powodów politycznych świadczenia pieniężnego stanowiącego 20% przyznawanego świadczenia pieniężnego osobom uprawnionym.

Komisja Petycji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej podejmuje suwerenne decyzje w sprawach petycji oraz prac nad rozwiązaniami dotyczącymi projektów ustaw.
W sprawie prac tej Komisji informacje udostępnione są na stronie internetowej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej https://www.senat.gov.pl/prace/komisje-senackie/komisja,227,komisja-petycji.html.

Pouczenie:
Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach sprawa załatwiona w petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku
Eliza Wiśniewska
Dyrektor
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/